

Dr. Ayşenur ŞAHİN CANER

**TÜRK BORÇLAR KANUNUNDA
MÜTESELSİL BORÇLULUK**

İÇİNDEKİLER

TAKDİM	V
ÖNSÖZ	VII
İÇİNDEKİLER	IX
KISALTMALAR	XXI
GİRİŞ	1
KONUNUN TAKDİMİ VE SINIRLANDIRILMASI	1
Konunun Takdimi	1
Konunun Sınırlandırılması	8

BİRİNCİ BÖLÜM

MÜTESELSİL BORÇLULUK KAVRAMI, TESELSÜLE İLİŞKİN AYRIMLAR, MÜTESELSİL BORÇLULUĞUN TARİHÇESİ, HUKUKİ NİTELİĞİ, ÖZELLİKLERİ VE BENZER KURUMLARDAN AYIRT EDİLMESİ

I. MÜTESELSİL BORÇLULUK KAVRAMI VE TESELSÜLE İLİŞKİN AYRIMLAR	9
A. Müteselsil Borçluluk Kavramı	9

B. Müteselsil Borçluluğa İlişkin Ayrımlar	12
1. Tipik-Atipik Müteselsil Borçluluk.....	12
a. Genel Olarak	12
b. Tipik Müteselsil Borçluluk.....	12
c. Atipik Müteselsil Borçluluk.....	13
aa. Genel Olarak	13
bb. Talî Müteselsil Borçluluk.....	13
cc. Ferî Müteselsil Borçluluk.....	14
2. Başlangıçtaki – Sonraki Müteselsil Borçluluk.....	15
a. Başlangıçtaki Müteselsil Borçluluk.....	15
b. Sonraki Müteselsil Borçluluk.....	15
3. Gerçek Teselsül (Tam Teselsül) – Gerçek Olmayan Teselsül (Eksik Teselsül)	15
a. Genel Olarak.....	15
b. Gerçek Teselsül	17
c. Gerçek Olmayan Teselsül.....	19
4. Farklılaştırılmış Teselsül.....	21
II. HUKUK TARİHİNDE VE KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA MÜTESELSİL BORÇLULUK.....	23
A. Roma Hukukunda Müteselsil Borçluluk	23
1. Genel Olarak	23
2. Korrealitas.....	23
3. Solidaritas.....	26
B. Eski Hukukumuzda Müteselsil Borçluluk.....	26
C. Karşılaştırmalı Hukukta Müteselsil Borçluluk	28
1. Alman Hukukunda	28
2. Fransız Hukukunda	29
3. Avusturya Hukukunda	30
4. İsviçre Hukukunda	31
5. Hukukun Yeknesaklaşması Sürecinde ve Avrupa Birliği Hukukunda.....	34

III. MÜTESELSİL BORÇLULUĞUN HUKUKİ NİTELİĞİ	36
A. Genel Olarak	36
B. Teklik Görüşü (Einheitstheorie)	37
C. Çokluk Görüşü (Mehrheitstheorie).....	40
IV. MÜTESELSİL BORÇLULUĞUN ÖZELLİKLERİ	43
A. Alacaklının Borçlulardan Herhangi Birine Başvurabilmesi	43
B. Borçlulardan Her Birinin Edimin Tamamından Sorumlu Olması	46
C. Alacaklının Tatmin Edildiği Oranda Diğer Borçluların Borçlarının Sona Ermesi	47
V. MÜTESELSİL BORÇLULUĞUN ŞEKLİ	49
VI. MÜTESELSİL BORÇLULUĞUN BENZER KURUMLARDAN AYIRT EDİLMESİ	51
A. Genel Olarak	51
B. Bölünemez Borçluluktan Ayırt Edilmesi	51
C. Borca Katılmadan Ayırt Edilmesi	54
D. Üçüncü Kişinin Fiilini Taahhütten Ayırt Edilmesi	57
E. Elbirliği ile Borçluluktan Ayırt Edilmesi	58
F. Seçimlik Borçluluktan Ayırt Edilmesi	60
G. Kefaletten Ayırt Edilmesi	61
1. Genel Olarak	61
2. Kefaletin Talî ve Ferî Bir Borç Olmasından Kaynaklanan Farklar	62
3. Kanun Koyucunun Kefili Korumak İçin Düzenlediği Hükümlerden Kaynaklanan Farklar	65

İKİNCİ BÖLÜM
MÜTESELSİL BORÇLULUĞUN KAYNAKLARI
VE ÖZELLİKLE TÜRK BORÇLAR
KANUNUNDA MÜTESELSİL BORÇLULUK

I. MÜTESELSİL BORÇLULUĞUN KAYNAKLARI	67
A. Hukuki İşlemden Doğan Müteselsil Borçluluk	67
1. Genel Olarak	67
2. Tek Taraflı Hukuki İşlemlerden Doğan Müteselsil Borçluluk	70
3. Çok Taraflı Hukuki İşlemlerden Doğan Müteselsil Borçluluk	71
a. Genel Olarak	71
b. Müteselsilen Borçlu Olunduğunun Açık veya Zımni Olarak Kararlaştırılmasının Mümkün Olup Olmadığı....	71
c. Müteselsilen Borçlu Olma İradesinin Alacaklıya Yöneltilmesinin Gerekip Gerekmediği	75
d. Müteselsil Borçlu Olma İradesinin Birlikte ve Aynı Anda Beyan Edilmesi Gerekip Gerekmediği	77
B. Kanundan Doğan Müteselsil Borçluluk.....	79
1. Genel Olarak	79
2. Medeni Hukukun Diğer Alanlarında Müteselsil Borçluluk..	80
a. Aile Hukukunda	80
aa. Evlilik birliğinin temsili	80
i. Genel Olarak	80
ii. Eşlerin Müteselsil Sorumluluğu	85
bb. Aile Konutu.....	89
i. Genel Olarak	89
ii. Eşlerin Müteselsil Sorumluluğu	91
cc. Aile Malları Ortaklığı	92
i. Genel Olarak	92
ii. Ortakların Müteselsil Sorumluluğu	93
b. Miras Hukukunda Müteselsil Borçluluk.....	93

3. Karayolları Trafik Kanununda Müteselsil Borçluluk.....	97
a. Genel Olarak	97
b. Dış İlişki.....	99
c. İç İlişki	101
II. TÜRK BORÇLAR KANUNUNDA MÜTESELSİL	
BORÇLULUK.....	103
A. Haksız Fiil Sebebiyle Birden Çok Kişinin Aynı Zarardan	
Müteselsil Sorumluluğu.....	103
1. Genel Olarak	103
2. Şartları.....	106
a. Genel Olarak	106
b. Aynı Zarara Birlikte Sebep Olma.....	106
c. Hukuka Aykırılık.....	109
d. Zararın Bölünemeyen Tek Bir Zarar Olması	111
e. Kusur	112
f. İliyet Bağı	112
3. Haksız Fiil Sebebiyle Müteselsil Sorumluluğun Hüküm	
ve Sonuçları.....	114
a. Genel Olarak	114
b. Dış İlişki	115
aa. Genel Olarak	115
bb. Zarar Görenin Zarar Verenler Karşısındaki	
Durumu	116
cc. Zarar Verenlerin Zarar Gören Karşısındaki	
Durumu	117
c. İç İlişki.....	121
aa. Genel Olarak	121
bb. Müteselsil Sorumluların Aynı Zarara Aynı Tür	
Sebeple Birlikte Neden Olmaları Halinde Rücu	123
cc. Müteselsil Sorumluların Aynı Zarara Farklı Sebeplerle	
Neden Olmaları Halinde Rücu	125
i. Genel Olarak	125
ii. Sigortacının Hukuki Durumu.....	129

B. Yapı Malikinin Sorumluluğu	134
1. Genel Olarak	134
2. Yapı Malikinin Mütessesil Sorumluluğunun Şartları	136
a. Genel Şartlar	136
b. Özel Şartlar	137
aa. Bir Bina ve Yapı Eseri Bulunmalıdır.....	137
bb. Yapı Maliki- İntifa veya Oturma Hakkı Sahibi Bulunmalıdır	140
cc. Zarara Yapım Bozukluğu veya Bakım Eksikliği Sebep Olmalıdır	144
3. Yapı Malikinin Mütessesil Sorumluluğunun Sonuçları	146
C. Tehlike Arz Eden İşletmenin Sebep Olduğu Zarardan Sorumluluk	148
1. Genel Olarak	148
2. Tehlike Arz Eden İşletmenin Sebep Olduğu Zarar Nedeniyle Mütessesil Sorumluluğun Şartları	151
a. Genel Şartlar	151
b. Özel Şartlar	151
aa. Zararın Bir İşletmenin Faaliyetinden Doğması	151
bb. İşletmenin Önemli Ölçüde Tehlike Arz Eder Nitelikte Olması	154
cc. İşletme Faaliyetinden Bir Zarar Doğması	156
dd. Mütessesil Sorumlular; İşletme Sahibi ve İşleten	157
3. Tehlike Arz Eden İşletmenin Sebep Olduğu Zarar Nedeniyle Mütessesil Sorumluluğun Sonuçları	158
D. Türk Borçlar Kanununda Özel Olarak Düzenlenen Hukuki İşlemden Doğan Mütessesil Borçluluk Halleri	160
1. Genel Olarak	160
2. Borca Katılma	160
a. Genel Olarak.....	160
b. Mütessesil Borçluluk Bakımından Hüküm ve Sonuçları	163
3. Bir Malvarlığının veya İşletmenin Devralınması	165

a. Genel Olarak	165
b. Müteselsil Borçluluk Bakımından Hüküm ve Sonuçları	168
4. Bir İşletmenin Diğeriyle Birleşmesi veya Bir Şahıs Şirketine Sermaye Olarak Konulması	170
a. Genel Olarak	170
b. Müteselsil Borçluluk Bakımından Hüküm ve Sonuçları	171
5. Sözleşmeye Katılma.....	172
a. Genel Olarak	172
b. Müteselsil Borçluluk Bakımından Hüküm ve Sonuçları	173
6. İş Yeri Kiralarında Kira İlişkisinin Devri	174
a. Genel Olarak	174
b. Müteselsil Borçluluk Bakımından Hüküm ve Sonuçları	176
7. Kullanım Ödüncü Sözleşmesi	179
a. Genel Olarak	179
b. Müteselsil Borçluluk Bakımından Hüküm ve Sonuçları	181
8. İşyerinin Tamamının veya Bir Bölümünün Devri	181
a. Genel Olarak	181
b. Müteselsil Borçluluk Bakımından Hüküm ve Sonuçları	182
9. Vekâlet Sözleşmesi	183
a. Genel Olarak	183
b. Müteselsil Borçluluk Bakımından Hüküm ve Sonuçları	184
10. Saklama Sözleşmesi	187
a. Genel Olarak	187
b. Müteselsil Borçluluk Bakımından Hüküm ve Sonuçları	188
11. Adi Ortaklık	189

a. Genel Olarak	189
b. Müteselsil Borçluluk Bakımından Hüküm ve Sonaçları	190

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MÜTESELSİL BORÇLULUĞUN HÜKÜMLERİ

I. ALACAKLI İLE BORÇLULAR ARASINDAKİ DIŞ İLİŞKİDE MÜTESELSİL BORÇLULUĞUN HÜKÜMLERİ.....	193
A. Alacaklının Hukuki Durum ve İşlemleri	193
1. Alacaklının Hakları	193
a. Edimin Tamamını İsteme Hakkı	193
b. Edimin Tamamını Dilediği Borçludan İsteyebilme Hakkı	195
c. Borçluların İflası Halinde Alacaklının Hakları	197
aa. Müteselsil Borçluların Tamamının İflası	197
bb. Müteselsil Borçlulardan Birinin İflası	199
2. Alacaklının Yükümlülükleri.....	200
B. Borçluların Hukuki Durum ve İşlemleri	202
1. Borçlulardan Birinin Diğerlerine Mutlak Surette Etki Eden Hukuki Durum ve İşlemleri	202
a. İfa.....	202
b. Takas.....	205
c. İbra.....	207
d. Konkordato	212
e. Alacaklı ve Borçlu Sıfatlarının Birleşmesi	213
f. Alacaklı Temerrüdü	215
g. Kusursuz İfa İmkânsızlığı.....	216
2. Borçlulardan Birinin Diğerlerine Kısmen Etki Eden Hukuki Durum ve İşlemleri	217

a. Sulh	217
b. Kesin Hüküm	219
c. Zamanaşımı	222
d. Borçlulardan Yalnız Biri Tarafından Ortak Savunma İmkânlarının İleri Sürülmesi	224
e. İrade Sakatlığı Halleri	227
f. Zamanaşımının Kesilmesi	229
aa. Genel Olarak	229
bb. Türk Borçlar Kanunu m. 155 Hükümünün Değerlendirilmesi	231
aaa. Türk Borçlar Kanunu m. 155 Hükümünün Sınırlandırılması	231
i. Genel Olarak	231
ii. Borçlunun Davranışı ile Zamanaşımının Kesilmesi	231
iii. Alacaklının Davranışı ile Zamanaşımının Kesilmesi	235
bbb. Türk Borçlar Kanunu m. 155 Hükümünün Yorumlanması	236
i. Lafzî Yorum	236
ii. Sistematik Yorum	237
iii. Teleolojik Yorum	238
ccc. De Lege Feranda Önerimiz	239
3. Borçlulardan Birinin Diğerlerine Etki Etmeyen Hukuki Durum ve İşlemleri	240
a. Borçluların Kişisel Savunmaları	240
b. Kusurlu İfa İmkânsızlığı	242
c. Borçlu Temerrüdü	244
d. Yenileme	246
e. Türk Borçlar Kanunu m. 165'te Öngörülen Diğer Haller	248
f. Borçlulardan Birinin Ehliyetsizliği	250
g. Zamanaşımının Durması	251

II. BORÇLULAR ARASINDAKİ İLİŞKİDE (İÇ İLİŞKİDE)	
MÜTESELSİL BORÇLULUĞUN HÜKÜMLERİ.....	252
A. Genel Olarak	252
B. Rücu Hakkı	254
1. Genel Olarak	254
2. Rücu Hakkının Kullanılması	255
a. Genel Olarak	255
b. Borçlular Arasındaki İç İlişkide Borcun Bölünmesi.....	257
aa. Eşit Pay Karinesi	257
bb. Eşit Pay Karinesinin İstisnaları.....	259
aaa. Kanundan Doğan İstisna	259
bbb. Sözleşmeden Doğan İstisna	260
ccc. Hukuki İlişkinin Niteliğinden Doğan İstisna	261
3. Rücu Hakkının Şartları	263
a. Genel Olarak	263
b. Alacaklının Tatmin Edilmesi	264
c. Payından Fazla Ödemede Bulunma	265
d. İfanın Geçerli Olması	265
e. Rücu Edilen Borçlunun İfadan Kaçınmasının Mümkün Olmaması.....	266
4. Rücu Hakkının Kapsamı	268
a. Genel Olarak	268
b. Asıl Borç	268
c. Faizler	269
d. Masraflar	270
5. Rücu Hakkının Kaybı	271
a. Genel Olarak	271
b. Ortak Savunma İmkânlarının (Defi ve İtirazların) İleri Sürülmemiş Olması	271
c. Diğer Borçluların İfadan Haberdar Edilmemesi	273
6. Müteselsil Borçlulardan Birinin Aczi Halinde Rücu	274
C. Halefiyet	277

1. Genel Olarak	277
2. Müteselsil Borçlulukta Halefiyetin Şartları	279
a. Genel Şartlar	279
b. Özel Şartlar	280
aa. Müteselsil Bir Borcun Varlığı	280
bb. Alacaklının Tatmin Edilmesi	281
cc. Alacaklıyı Tatmin Eden Borçlunun Rücu Hakkına Sahip Olması	282
3. Müteselsil Borçlulukta Halefiyetin Hüküm ve Sonuçları ...	282
SONUÇ	285
BİBLİYOGRAFYA.....	293